

Wojciech Goleński



EKONOMIA SPÓŁECZNA

— OGARMIJ TO!



Wydawca:

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu
ul. Głogowska 25c
45-315 Opole

Rysunki:

Aleksandra Ciasnocha str.: 1-2, 4, 6-14, 18, 21-22, 26-29
Natalia Sienkiewicz str.: 3, 5, 15-16, 19

Skład i druk:

Zakład Aktywności Zawodowej im. Jana Pawła II
48-140 Branice, ul. Szpitalna 18, tel.: 77 486 07 22, fax: 77 486 07 30
e-mail: zaz-branice@wp.pl
www.zaz.branice.info

Nakład: 1000 szt.

ISBN: 978-83-63793-24-1




Fundusze Europejskie
Program Regionalny



Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

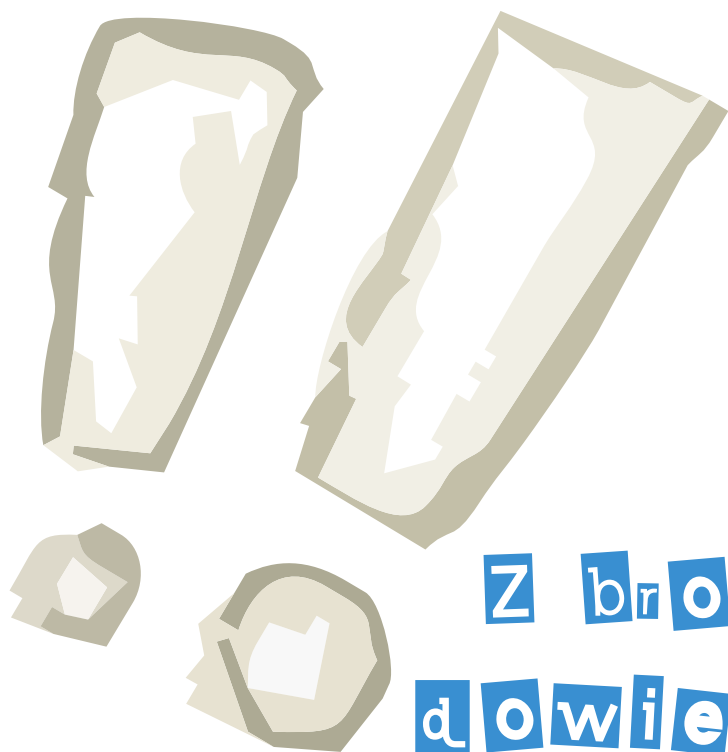


Publikacja powstała w ramach projektu „Wsparcie dla opolskiego modelu promocji, upowszechniania oraz rozwoju sektora ekonomii społecznej” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014-2020, Oś Priorytetowa VIII - Integracja Społeczna, Działanie 8.3 Wsparcie podmiotów ekonomii społecznej



1. O czym jest ta broszura...

Ekonomia społeczna (ES) odgrywa coraz większą rolę w społeczeństwie i gospodarce. Pomaga przezwyciężać znaczące problemy społeczne poprzez angażowanie ludzi w działania na rynku pracy. Jest także kuszącą alternatywą dla osób które nie widzą siebie w dużych korporacjach, czy też nie potrafią pracować w miejscach nastawionych wyłącznie na maksymalne wyniki. Ekonomia społeczna jest sposobem pracy, który ukierunkowany jest na człowieka oraz jego potrzeby... bardzo szeroko rozumiane.



Z broszury dowiedz się:



Czym jest ekonomia społeczna;



Jakie są relacje ekonomii społecznej i polityki społecznej, dlaczego ES jest tak istotna i jakie są jej główne cele;



Jakie są najważniejsze podmioty ekonomii społecznej oraz co to takiego przedsiębiorstwo społeczne;



Zrozumiesz na czym polegają korzyści wytwarzane przez ES;



W jaki sposób możesz włączyć się w działania ES;

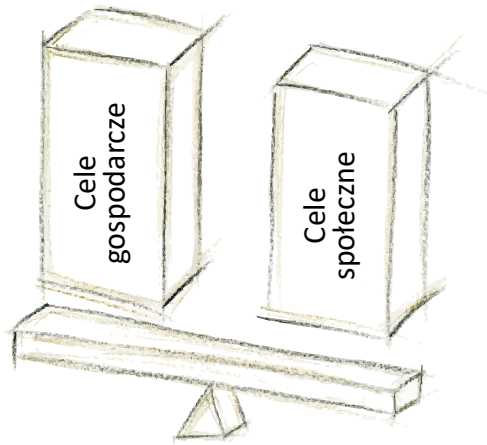


Gdzie uzyskać dodatkowe informacje na tematy związane z ES.

2.

Ekonomia społeczna

= co to takiego?

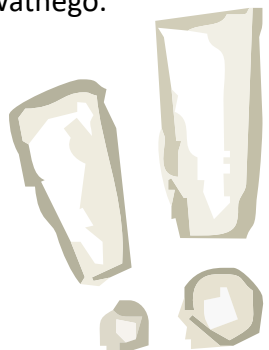


Ekonomia społeczna (ES), nazywana także gospodarką społeczną, jest sferą działalności gospodarczej, w której organizacje są zorientowane na społeczną użyteczność. W podmiotach ekonomii społecznej (PES) cele gospodarcze są ukierunkowane na realizację celu społecznego. Nadrzędnym celem nie jest maksymalizacja zysku, ale działania na rzecz ludzi, wspólnoty, czy środowiska.

Ekonomia społeczna jest sferą działalności gospodarczej, która składa się z przedsiębiorstw społecznych i innych podmiotów zorganizowanych wokół:

- Wspólnych wartości dotyczących zaspokajania potrzeb, funkcjonowania nie dla zysku, w oparciu o zasady współpracy i samoorganizacji;
- Charakterystycznych typów relacji między organizacjami;
- Dążeń do nowego sposobu produkcji;
- Stosowania trybu integracji gospodarczej w oparciu o normy wzajemności.





ES jest rozumiana **jako niezależny sektor gospodarki lub podsektor sektora obywatelskiego** (trzeci sektor) – odmienny od sektora publicznego i prywatnego.

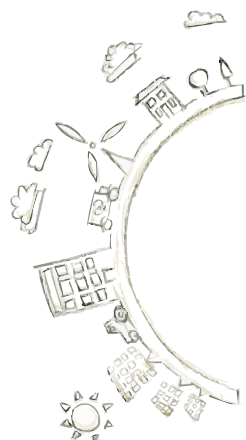


Istnieje wiele definicji ES,
ale w polskich warunkach
można ją określić jako:

sferę aktywności obywatelskiej, która poprzez działalność ekonomiczną i działalność pożytku publicznego służy: integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznie użytecznych.

W dalszej części zostaną pokrótce wyjaśnione terminy:

-  działalność pożytku publicznego;
-  integracja społeczno-zawodowa;
-  wykluczenie społeczne;
-  usługi (działania) społecznie użyteczne.



3.

Ekonomia społeczna a polityka społeczna



Ekonomia społeczna to ważny i skuteczny element nowoczesnej polityki społecznej. **Polityka społeczna** to z kolei działalność instytucji publicznych (państwo i samorządy), rynkowych oraz obywatelskich, których celem jest zapewnienie ogólnego dobrobytu, zaspokajanie potrzeb oraz rozwiązywanie problemów społecznych.

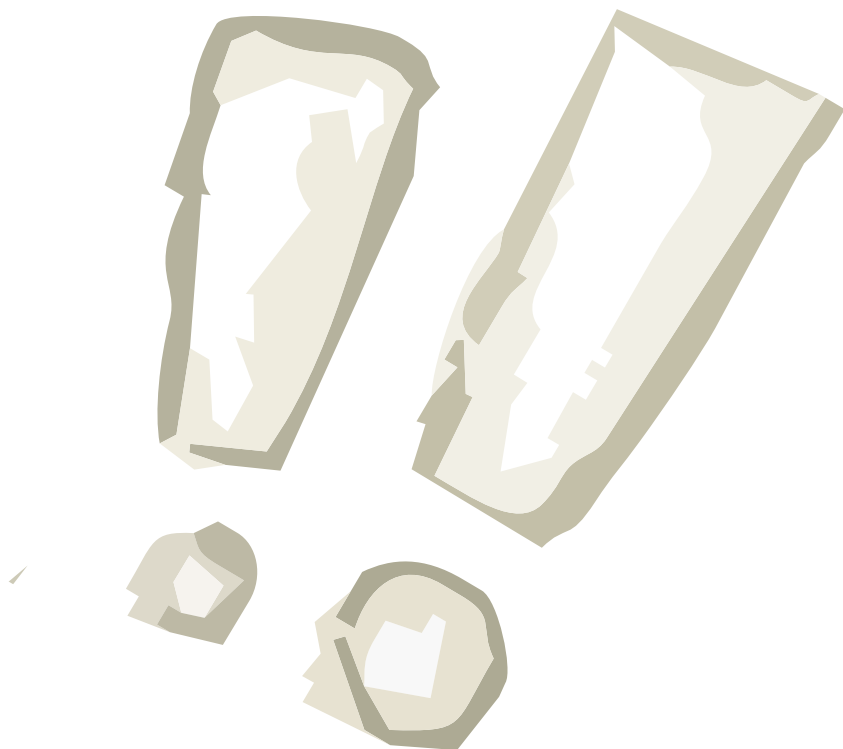
Jako element polityki społecznej podmioty ekonomii społecznej (PES) mają dwa główne cele:

- są **dostarczycielem usług** – prowadzą m.in. przedszkola, żłobki, oferują usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych i starszych, zajmują się ochroną i promocją zdrowia, organizują wypoczynek, pielęgnują tereny miejskie, czy segregują odpady.
- realizują funkcje **integracyjne w obszarze społeczno-zawodowym**. Oznacza to, że zatrudniają i angażują osoby również, te zagrożone wykluczeniem społecznym, które same nie poradziłyby sobie na tzw. „otwartym rynku pracy”. PES przeciwdziałają wykluczeniu czyli sytuacji, w której dana osoba nie może w pełni uczestniczyć w działaniach społeczeństwa, a ograniczenie to nie wynika z jej wewnętrznych przekonań, ale znajdują się poza kontrolą osoby wykluczonej.



Wykluczenie społeczne oznacza niemożność uczestnictwa w życiu gospodarczym, politycznym oraz kulturowym, w wyniku braku dostępu do zasobów, dóbr i instytucji, ograniczenia praw oraz niemożności zaspokojenia potrzeb.

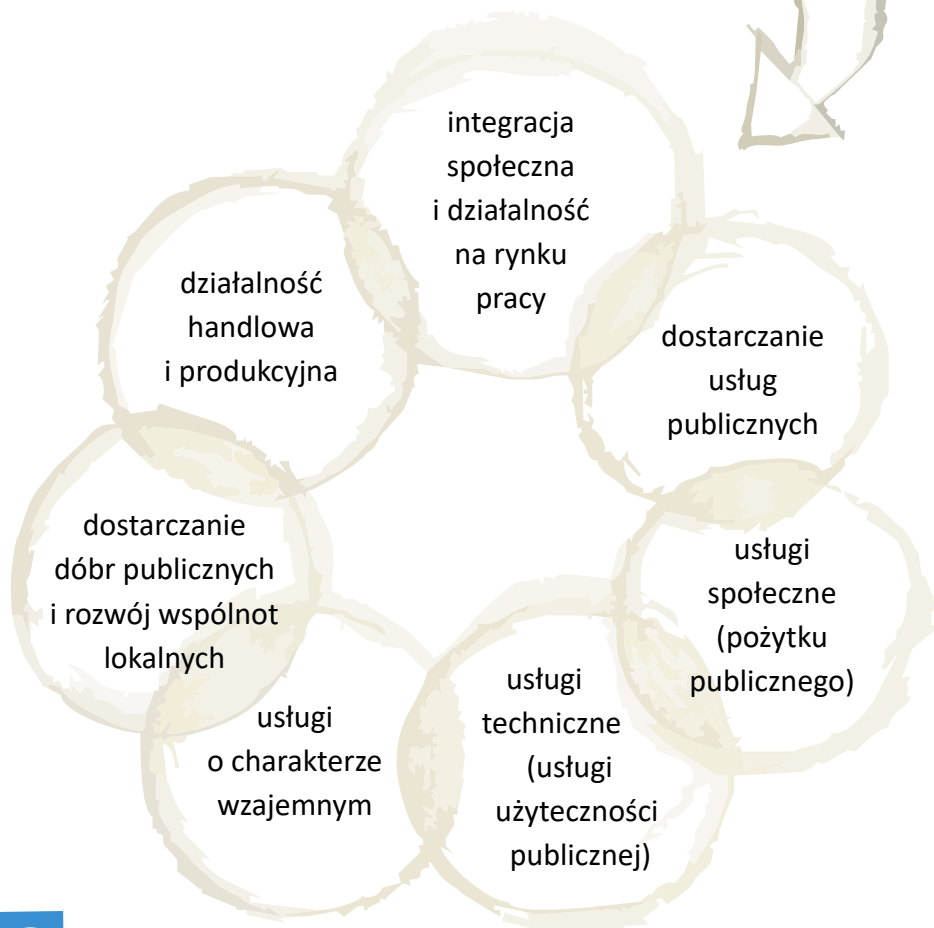
Jednym z elementów wykluczenia społecznego jest **wykluczenie zawodowe**, czyli niemożność uczestnictwa w rynku pracy. Osoby niepełnosprawne, starsze, długotrwale bezrobotne, wychodzące z uzależnień, czy opuszczające zakłady karne, a także inne osoby dotknięte różnego rodzaju problemami społecznymi są szczególnie narażone na wykluczenie. Mogą one jednak znaleźć pracę w PES. Gdy ich kompetencje nie pozwalają na natychmiastowe zatrudnienie w niektórych typach podmiotów uczą się przystosowywać do warunków rynkowych. Dzięki temu kolejnym etapem może być zdobycie przez nie zatrudnienia. Osoby te nie są już wykluczone zawodowo. Poprzez pracę lub aktywność w PES doświadczają **włączenia społecznego**, czyli sytuacji przeciwnej wykluczeniu. Praca jest najważniejszym czynnikiem włączenia społecznego, a zatem zapobiegającym szerszej rozumianemu wykluczeniu społecznemu.



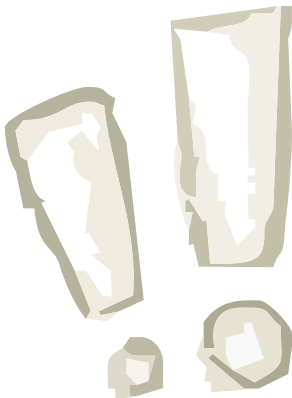
Dostarczanie usług społecznych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu można ogólnie zdefiniować jako **działalność społecznie użyteczną**. Są to przede wszystkim wszelkie inicjatywy w obszarze pożytku publicznego, czyli działania które wypełniają cele społecznie użyteczne. Dotyczą one w szczególności takich obszarów, jak: ochrona zdrowia, rozwój gospodarki i nauki, oświata i wychowanie, kultura i sztuka, opieka i pomoc społeczna, ochrona środowiska oraz opieka nad zabytkami. Mają one znaczenie dla całego społeczeństwa i są realizowane przez organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej oraz inne organizacje (kościelne osoby prawne, stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego).

Wyróżnia się odpłatną i/lub nieodpłatną działalność pożytku publicznego. Za **działalność nieodpłatną** nie jest pobierane wynagrodzenie. **Działalnością odpłatną pożytku publicznego** wiąże się z pobieraniem opłaty lub wynagrodzenia za wykonanie zadania w sferze zadań publicznych.

Obszary działalności PEs



4. Podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorstwa społeczne



Podmioty ekonomii społecznej (PES) są to organizacje prowadzące stałą lub okresową działalność w obszarze produkcji i/lub dostarczania usług, która wiąże się z uczestnictwem w rynku lub przygotowuje swoich członków do tego uczestnictwa. Działalność PES ma na celu realizację ważnego celu społecznego, którego istota wykracza poza wąsko rozumiany interes członków tych organizacji.

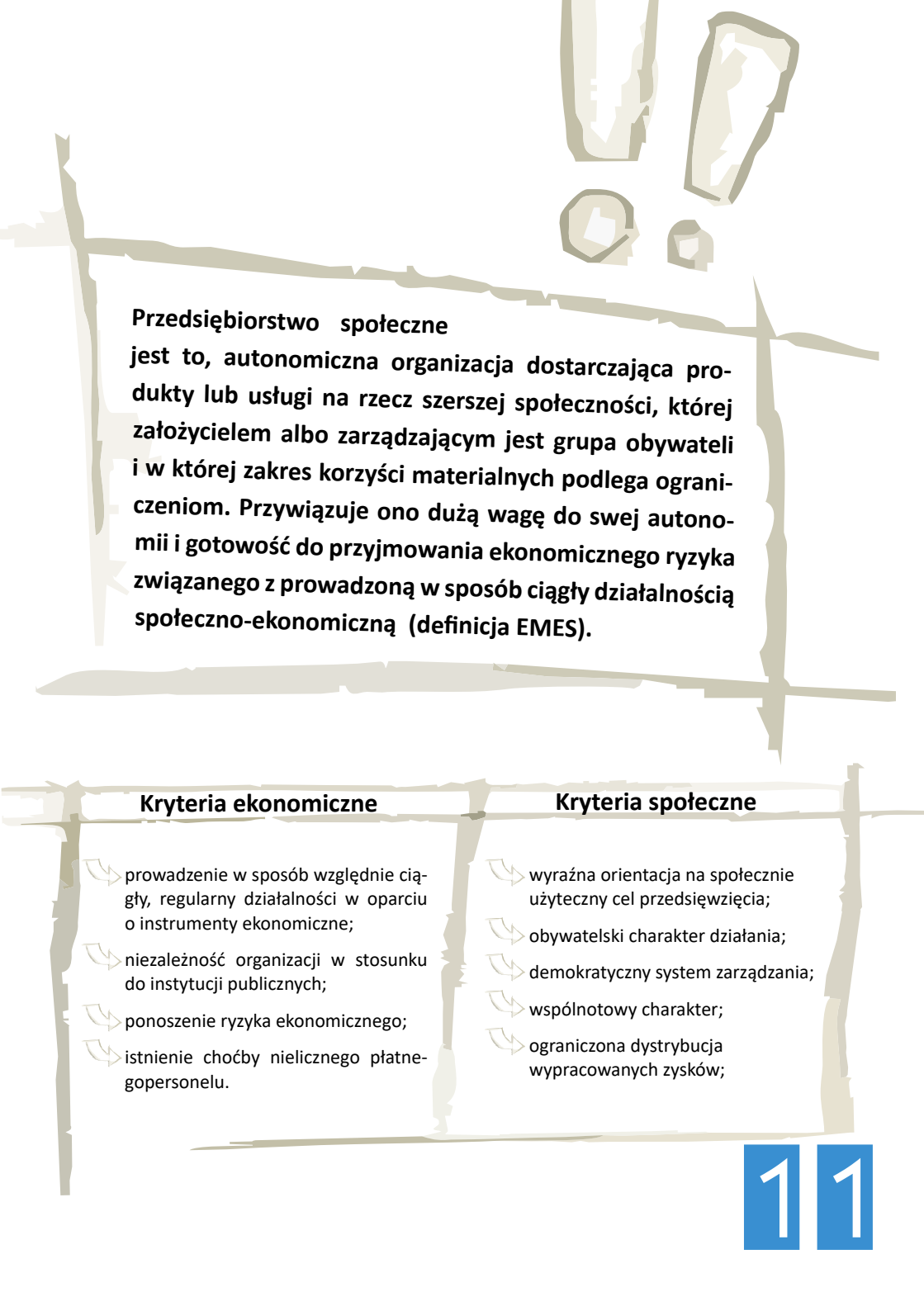


European
Research
Network

PES w przeciwieństwie do organizacji pozarządowych nie mają charakteru non-profit (nie dla zysku). Nie są organizacjami filantropijnymi. Nie są także firmami komercyjnymi, ponieważ nie mają na celu wyłącznie zarabiania pieniędzy. Działają w oparciu o zasadę not-only-for-profit (nie tylko dla zysku). Innymi słowy zysk który wytworzą nie jest jedynym celem ich działalności. Jest on środkiem do realizacji celu społecznego, który oznacza korzyści dostarczane społeczeństwu, a nie jedynie członkom organizacji. Zwykle są to: przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, ochrona środowiska naturalnego, promocja kultury i sztuki, uzyskiwanie energii odnawialnej, działania na rzecz osób niepełnosprawnych i innych.

Podmioty ekonomii społecznej mają różne formy prawne. Realizują także zróżnicowane zadania. Tak naprawdę jako PES może być uznana każda organizacja która realizuje cel społeczny metodami ekonomicznymi. W polskich warunkach zwykle przywołuje się kilka typów organizacji. Należy jednak pamiętać, że zbiór ten nie jest zamknięty i nic nie stoi na przeszkodzie, aby rozszerzyć go także o inne podmioty.

Wśród PES szczególną rolę zajmują **przedsiębiorstwa społeczne**. Są to rynkowe organizacje, które charakteryzuje się poprzez zestaw konkretnych cech. Europejska sieć badawcza EMES (European Research Network) określiła szereg kryteriów społecznych i ekonomicznych, którymi powinny charakteryzować się przedsiębiorstwa społeczne.



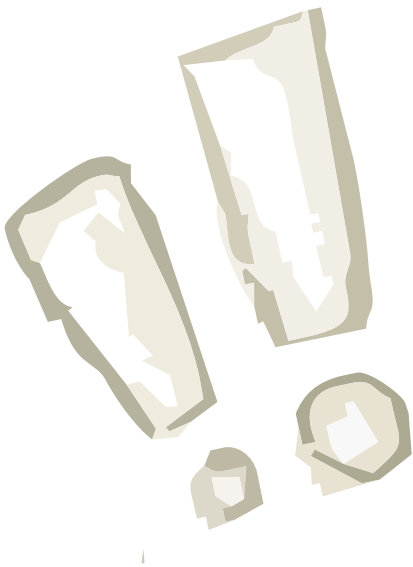
Przedsiębiorstwo społeczne
jest to, autonomiczna organizacja dostarczająca produkty lub usługi na rzecz szerszej społeczności, której założycielem albo zarządzającym jest grupa obywateli i w której zakres korzyści materialnych podlega ograniczeniom. Przywiązuje ono dużą wagę do swej autonomii i gotowość do przyjmowania ekonomicznego ryzyka związanego z prowadzoną w sposób ciągły działalnością społeczno-ekonomiczną (definicja EMES).

Kryteria ekonomiczne

- ↪ prowadzenie w sposób względnie ciągły, regularny działalności w oparciu o instrumenty ekonomiczne;
- ↪ niezależność organizacji w stosunku do instytucji publicznych;
- ↪ ponoszenie ryzyka ekonomicznego;
- ↪ istnienie choćby nielicznego płatnegopersonelu.

Kryteria społeczne

- ↪ wyraźna orientacja na społecznie użyteczny cel przedsięwzięcia;
- ↪ obywatelski charakter działania;
- ↪ demokratyczny system zarządzania;
- ↪ wspólnotowy charakter;
- ↪ ograniczona dystrybucja wypracowanych zysków;



Każde przedsiębiorstwo społeczne jest podmiotem ekonomii społecznej, jednak nie każdy PES jest przedsiębiorstwem społecznym. W ramach sektora ES funkcjonują także podmioty o charakterze czysto integracyjnym, podmioty sfery gospodarczej oraz te prowadzące działalność pożytku publicznego. Poniżej prezentowana jest ich krótka charakterystyka:

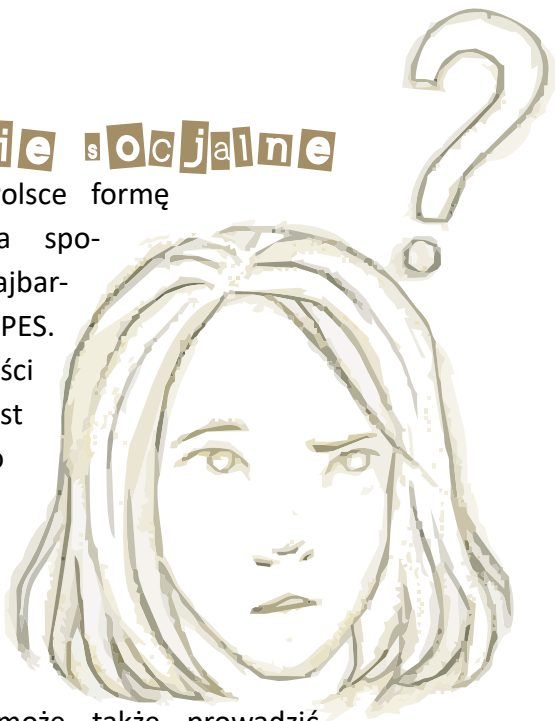


Przedsiębiorstwa społeczne

Spółdzielnie stanowią trzon sektora ES. Są dobrowolnym zrzeszeniem nieograniczonej liczby osób, o zmiennym składzie osobowym i zmiennym funduszu udziałowym, które w interesie swoich członków prowadzą wspólną działalność gospodarczą. Spółdzielnie mogą prowadzić działalność społeczną i oświatowo-kulturalną na rzecz swoich członków i ich środowiska. W Polsce istnieje kilkanaście typów spółdzielni, dzieląc je według kryterium przedmiotu działalności, na: handlowe, mieszkaniowe, usługowe itd. Innym rodzajem podziału mogłaby być klasyfikacja ze względu na funkcję, jaką spełniają w stosunku do członków. Przykładowo, jeżeli powiązanie ze spółdzielnią wynika z faktu zaspokojenia określonej potrzeby, to mowa jest o spółdzielniach konsumenckich, często nazywanych spółdzielniami użytkowników (np. spożywców). Jeżeli zaś powiązanie to ma charakter stosunku pracy, wtedy mowa będzie o spółdzielniach pracy. Oprócz zaspokajania różnych potrzeb, na przykład gospodarczych, spółdzielnie realizują, ważne dla członków i ich rodzin rozliczne funkcje o charakterze samopomocowym, społecznym, czy socjalnym.

spółdzielnie socjalne

stanowią pierwszą w Polsce formę prawną przedsiębiorstwa społecznego. Jest to także najbardziej popularna forma PES. Przedmiotem działalności spółdzielni socjalnej jest prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa w oparciu o osobistą pracę członków, działając na rzecz ich społecznej i zawodowej reintegracji. Spółdzielnia może także prowadzić działalność społeczną i oświatowo-kulturalną na rzecz swoich członków oraz ich środowiska lokalnego, a także działalność społecznie użyteczną. Spółdzielnia socjalna jest specyficznym rodzajem spółdzielni pracy – nie nastawionej na maksymalizację zysku. Głównym celem jest przywrócenie na rynek pracy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa. Taki PES może być tworzony zarówno przez osoby fizyczne (min. 5 osób), jak i osoby prawne (w tym np.: jednostki samorządu terytorialnego, fundacje, stowarzyszenia). W spółdzielniach socjalnych występują ograniczenia dotyczące członkostwa (w przypadku spółdzielni osób fizycznych 50% składu PES musi należeć do kategorii zagrożonych wykluczeniem). O sukcesie spółdzielni decyduje ekonomiczna aktywność jej członków i osiąganie zysku, który służy realizacji celu nadrzędnego, jakim jest zapewnienie pracy osobom tworzącym takie przedsiębiorstwo społeczne.



spółki kapitałowe not for profit

(potocznie nazywane spółkami non-profit) to działalność funkcjonująca jak „zwykła” spółka, która może być powołana przez osoby fizyczne, osoby prawne lub organizacje porządkowe. Cechą wyróżniającą jest to, że wygenerowany zysk przeznaczany jest na cele społeczne. Zyski z działalności gospodarczej takiej spółki zwykle nie mogą podlegać podziałowi między udziałowców. Nie jest to forma zdefiniowana prawem, a więc

zasady działalności takiej organizacji zazwyczaj są określane w ich aktach założycielskich. Jedynie spółki akcyjne i z ograniczoną odpowiedzialnością) mogą prowadzić działalność, która wykracza poza wąsko rozumianą działalność gospodarczą, czyli funkcjonować jako firmy non-profit. Praktyka pokazuje, że znacznie częściej firmami non-profit są spółki z o.o.. W przeciwieństwie do spółdzielni w statutach spółek zazwyczaj wskazane jest, że siła głosu każdego wspólnika jest proporcjonalna do wielkości posiadanych przez niego udziałów. Spółki kapitałowe mogą uzyskiwać status organizacji pożytku publicznego. Są wtedy traktowane jak organizacje pozarządowe. Brak statusu OPP nie wyklucza prowadzenia działalności opartej na społecznej misji.



Podmioty reintegracyjne

Centra Integracji Społecznej (CIS)

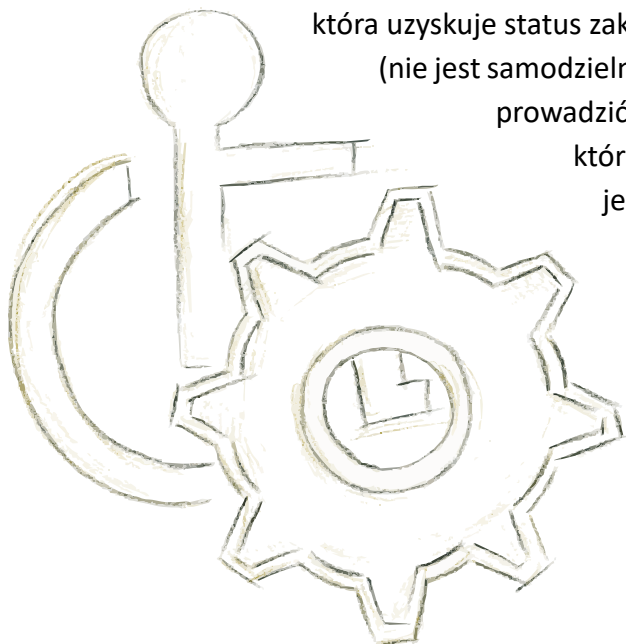
to podmioty prowadzące reintegrację społeczno-zawodową poprzez realizację programów edukacyjnych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Jest to placówka pobytu dziennego. Reintegracja obejmuje m.in. nabywanie umiejętności zawodowych, przekwalifikowanie lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych oraz nabywanie innych umiejętności niezbędnych do codziennego życia. CIS-y mogą być tworzone przez jednostki samorządu terytorialnego (wójta, burmistrza, prezydenta), organizacje pozarządowe, organizacje wyznaniowe oraz spółdzielnie socjalne. Osoba skierowana do CIS świadczy pracę w ramach indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego. W CIS mogą być zatrudnione osoby, które nie są w stanie zaspokoić swoich potrzeb życiowych, a ich uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym jest uniemożliwione lub ograniczone. Po upływie okresu uczestnictwa w centrum, który nie powinien trwać dłużej niż 12 miesięcy, uczestnik kierowany jest na rynek pracy w ramach tzw. zatrudnienia wspieranego.

Kluby Integracji Społecznej

(KIS) są to jednostki, których celem jest udzielenie pomocy osobom indywidualnym oraz ich rodzinom w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podniesieniu kwalifikacji zawodowych, jako wartości na rynku pracy. Uczestnikami KIS mogą być osoby, które podlegają wykluczeniu społecznemu i ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych i znajdują się w sytuacji powodującej ubóstwo oraz uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym. KIS może zostać utworzony przez gminę lub organizację pozarządową, prowadzącą reintegrację zawodową i społeczną dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Uczestnictwo w KIS jest dobrowolne, jednak jego warunkiem jest realizacja kontraktu socjalnego, zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej.

Zakład aktywności zawodowej

(ZAZ) jest organizacyjnie i finansowo wydzieloną jednostką, która uzyskuje status zakładu aktywności zawodowej (nie jest samodzielną formą prawną). ZAZ mogą prowadzić jednostki i organizacje, których statutowym zadaniem jest rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych. Organizacje te mogą być tworzone przez gminy, powiaty, fundacje, stowarzyszenia lub inne organizacje społeczne (bardzo często są to organizacje pozarządowe).



W ZAZ co najmniej 70% ogółu osób zatrudnionych muszą stanowić osoby niepełnosprawne. Oferta działania zakładu skierowana jest przede wszystkim do osób niepełnosprawnych intelektualnie oraz ze schorzeniami psychicznymi, które mają największe trudności z zatrudnieniem na otwartym rynku pracy. ZAZ oprócz działalności czysto integracyjnej może również prowadzić działalność gospodarczą (posiada samodzielność prawną i finansową).

Warsztaty Terapii Zajęciowej

(WTZ). Ich celem jest umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w rehabilitacji w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Uczestnikami warsztatów mogą być osoby niepełnosprawne z orzeczonym stopniem niepełnosprawności, które ukończyły 16 rok życia. Podmioty te prowadzą:

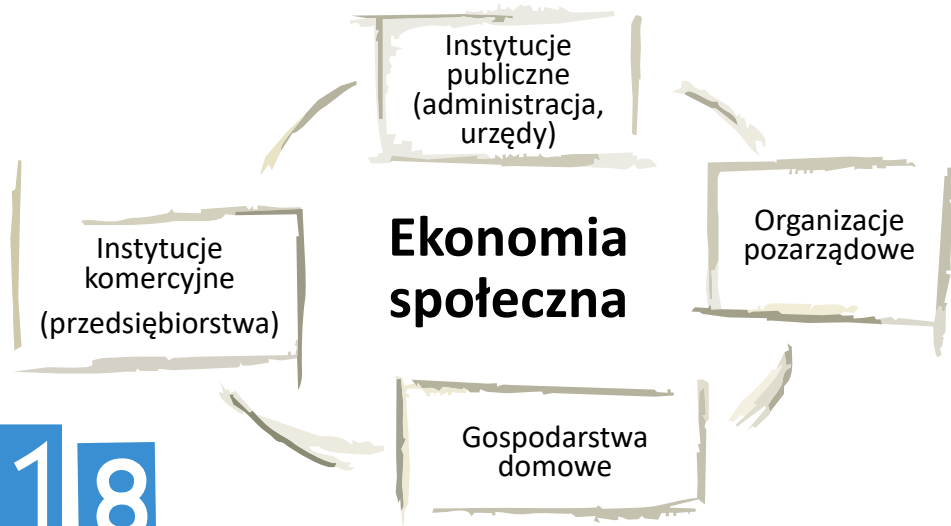
- ↪ rehabilitację zawodową, która ma na celu ułatwienie uzyskanie i utrzymanie odpowiedniego zatrudnienia oraz umożliwienie korzystania z poradnictwa zawodowego, szkoleń, czy pośrednictwa pracy;
- ↪ rehabilitację społeczną, która ma na celu umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwo w życiu społecznym.


WTZ poprzez zajęcia terapeutyczne mają poprawić zaradności i sprawność psychofizyczną uczestnika oraz przygotować go do samodzielnej egzystencji w społeczeństwie. Działalność warsztatów ma charakter niezarobkowy. Ewentualny dochód uzyskany ze sprzedaży produktów wykonanych przez uczestników w trakcie zajęć rehabilitacyjnych i terapii przeznacza się na pokrycie kosztów związanych z integracją społeczną uczestników. WTZ mogą być organizowane przez fundacje, stowarzyszenia, jednostki samorządu terytorialnego oraz inne podmioty.

Podmioty pożytku publicznego

Organizacje pozarządowe (NGO ang. – non-governmental organizations), to podmioty niepubliczne i niedziałające dla osiągnięcia zysku (non-profit), przede wszystkim fundacje i stowarzyszenia. Organizacje działające na zasadzie non-profit czerpią dochody przede wszystkim z darowizn, subwencji i dotacji. NGO bywają nazywane także **trzecim sektorem**, który jest odrębny od sektora publicznego (administracja rządowa i samorządowa) i rynkowego (przedsiębiorcy).

W odróżnieniu od sektora publicznego a podobnie jak podmioty rynkowe – organizacje trzeciego sektora są prywatne i powstają z inicjatywy ich założycieli (prywatnych osób), ale – w odróżnieniu od przedsiębiorstw a podobnie jak organizacje publiczne – działają w interesie publicznym, a nie prywatnym. **Do ES mogą być zaliczone fundacje i stowarzyszenia, gdy prowadzą działalność gospodarczą i/lub odpłatną działalność pożytku publicznego. Podmioty tego typu stanowią swoisty „wspólny mianownik” trzeciego sektora oraz ES.**






Fundacje są organizacjami posiadającymi kapitał przeznaczony na określony cel. Są powoływane przez fundatora (osobę fizyczną lub prawną). Mogą prowadzić działalność gospodarczą służącą realizacji jej celów, a uzyskane środki przeznaczać na działalność statutową.


Stowarzyszenia są dobrowolnymi, samorządnymi, trwałymi zrzeszeniami o celach niezarobkowych. Samodzielnie określają swoje cele, programy działania i strukturę. Opierają działalność na pracy społecznej swoich członków, ale do prowadzenia swych spraw mogą także zatrudniać pracowników. Stowarzyszenia mogą prowadzić działalność gospodarczą z zastrzeżeniem, że dochód z niej, będzie przeznaczony na cele statutowe oraz nie będzie przeznaczony do podziału między jego członków. Wyróżnia się dwa rodzaje stowarzyszeń:

- Podmioty posiadające osobowość prawną;
- ↪ Stowarzyszenia zwykłe nieposiadające osobowości prawnej.
- ↪ W ich wypadku wykluczone jest prowadzenie działalności gospodarczej. Środki na swoją działalność mogą uzyskiwać wyłącznie ze składek członkowskich.

5. Korzyści wytwarzane przez ekonomię społeczną

Korzyści generowane przez ES dotyczą kilku sfer:

 **Sfery indywidualnej.** Osoby dotknięte problemami społecznymi (np. niepełnosprawność, uzależnienia, ubóstwo, długotrwałe bezrobocie, bezdomność) dzięki pracy i uczestnictwu w PES są włączane do społeczeństwa. Nabierają umiejętności radzenia sobie z problemami, przestają być zależne od innych. Zaczynają zarabiać na siebie. Zdobywają nowe znajomości i kontakty osobiste. Dzięki temu zwiększa się poczucie ich własnej wartości, osoby te zaczynają czuć się potrzebne. W działania z obszaru ES włączają się także osoby niedotknięte problemami społecznymi. Bardzo często są to osoby wysoko wykształcone. Korzyści z uczestnictwa w PES w ich przypadku wiążą się z możliwościami uzyskania pracy w miejscu, które znacznie różni się od typowego zakładu pracy jak: korporacja, urząd, czy fabryka. Przyjazna atmosfera, mniejszy rygor pracy (np. bardziej elastyczny czas pracy), możliwości realizacji własnych pomysłów oraz świadomość, że robi się coś pożytecznego w miejscu w którym najważniejszy jest człowiek, powoduje, że przedsiębiorstwa społeczne to wartościowe miejsca pracy.

 **Najbliższe otoczenie** osób zaangażowanych w PES. Problemy, takie jak np.: bezrobocie, niepełnosprawność, czy uzależnienia bezpośrednio dotyczą nie tylko osób nimi dotkniętych, ale także ich rodzin, najbliższych. Osoby



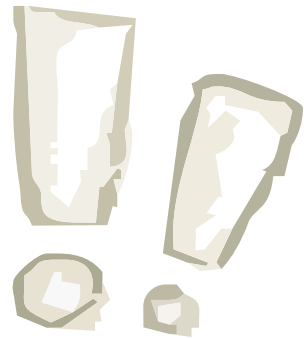
te znajdując zatrudnienie w PES zmieniają wiele ze swoich negatywnych nawyków. Wychodząc „do ludzi” niejako odciążają swoich najbliższych. Uczą się pracować. Zarabiają. W przypadku wszystkich osób zaangażowanych w ES (także tych niezagrożonych wykluczeniem), ich najbliższe otoczenie również korzysta. Osoby te mają zwykle więcej czasu dla swoich rodzin, mogą także korzystać z wielu usług oferowanych przez społecznych przedsiębiorców.

↪ **Środowisko lokalne.** ES dostarcza wielu usług społecznych, które w niewielkich wspólnotach wiejskich i miejskich nie były dotychczas dostępne. Gmin nie stać na ich oferowanie, a przedsiębiorcom nie opłaca się ich dostarczać. PES mając przede wszystkim na uwadze dobro wspólnoty mogą wchodzić w kooperacje z jednostkami publicznymi i oferować szeroki zestaw usług, po niższych kosztach, gdyż zysk nie jest ich podstawowym celem. W przypadku osób zagro-

zonych wykluczeniem bardzo ważne jest to, że znajdując pracę w przedsiębiorstwach społecznych angażują się w życie lokalnej społeczności. Są one potraktowane jako dotychczas niewykorzystany zasób gminy. Posiadane przez nich (lub wyuczone) kompetencje mogą zostać wykorzystane dla dobra ogółu.



Państwo. Znaczna część osób zagrożonych wykluczeniem pozostaje „na garnuszku” państwa. Pobierając zasiłki z pomocy społecznej, nie płacą podatków, nie dostarczają też na rynek efektów swojej pracy - dóbr i usług. Osoby te dzięki zatrudnieniu lub aktywności w PES przyczyniają się do wytwarzania towarów i usług dla społeczności. Zwiększają poziom dochodu narodowego. Płacą podatki które są przeznaczane na szkoły, szpitale, drogi itd. Nie są pozostawione same sobie, co często prowadzi do patologii i problemów społecznych.



Polsce istnieje specjal-

Angażując się w ES

zawsze robi się coś dla siebie, ale także dla innych, swojej wspólnoty, sąsiadów, przyjaciół, miasta... Jest to element współczesnego, nowoczesnego patriotyzmu.

5. Jak uczniowie mogą się włączyć w działania z obszaru ekonomii społecznej?

na forma podmiotu ekonomii społecznej skierowana wyłącznie do uczniów. Jest to **spółdzielnia uczniowska (SU)**. Jak już wiadomo, spółdzielnie stanowią trzon całego sektora ES, są także przedsiębiorstwami społecznymi.

Spółdzielnia uczniowska jest organizacją uczniów, prowadzoną przez nich samodzielnie pod opieką nauczyciela (opiekuna). Jak każda spółdzielnia działa na podstawie statutu uchwalonego przez Walne Zgromadzenie członków - założycieli (uczniów) w oparciu o przepisy Prawa Spółdzielczego.

Główne cechy spółdzielni uczniowskich:

- ↪ działa w ramach danej placówki oświatowej;
- ↪ zrzesza co najmniej 10 uczniów;
- ↪ uczniowie – spółdzielcy zrzeszeni w ramach SU są jej członkami;
- ↪ opiekę nad SU sprawuje nauczyciel – opiekun;
- ↪ funkcjonuje na podstawie statutu;
- ↪ podejmuje działania określone w statucie jako przedmiot działalności SU;
- ↪ działa poprzez swoje organy statutowe: Walne Zgromadzenie, Radę Nadzorczą (ew. Komisję Rewizyjną), Zarząd;
- ↪ w ramach organów statutowych działają tylko członkowie SU – czyli uczniowie spółdzielcy;
- ↪ nauczyciel – opiekun monitoruje i ukierunkowuje działalność SU.

Aby założyć spółdzielnię uczniowską należy:





- 1) Znaleźć chętnych do założenia spółdzielni uczniowskiej w szkole zarówno wśród uczniów jak i grona pedagogicznego.
- 2) Ująć w Statucie Szkoły zapis o tym, że działa w szkole spółdzielnia uczniowska, zapis: „W szkole działa spółdzielnia uczniowska”. Na Radzie Pedagogicznej musi zostać wytypowany nauczyciel - opiekun SU.

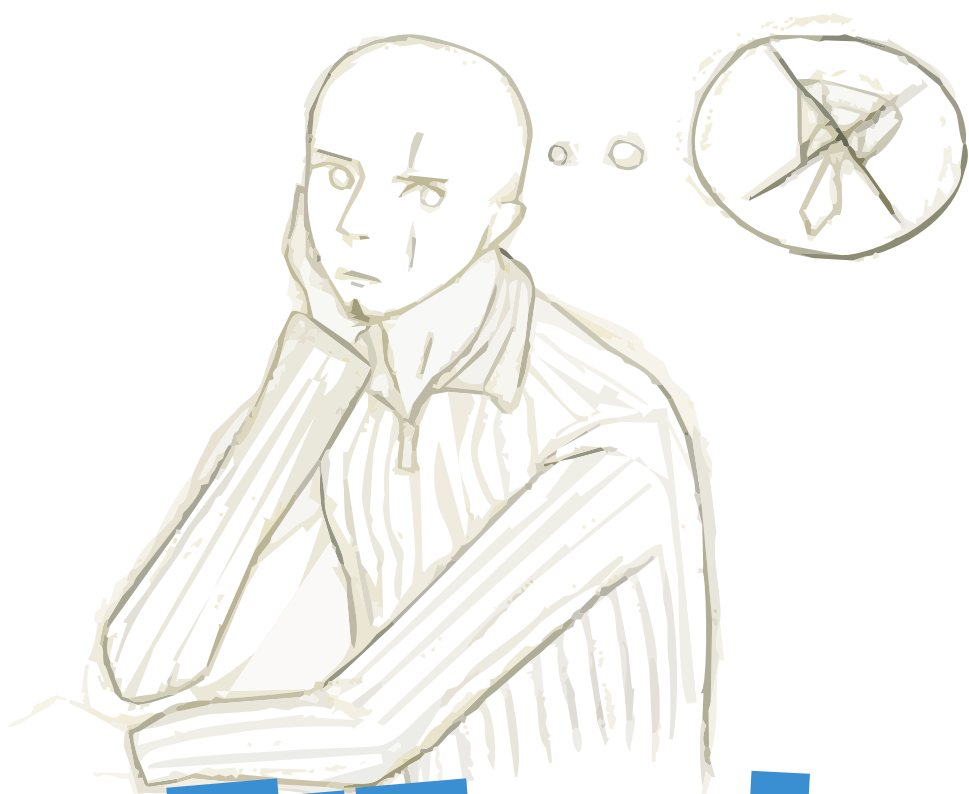
- 3) Zebrać grupę minimum 10 uczniów, którzy są zainteres-

sowani członkostwem w SU (należy sporządzić ich listę, ustalić udział i wpisowe). Przygotować statut, który zawiera zbiór praw i obowiązków członków oraz zasady działania SU.

- 4) Zwołać zebranie członków SU (Walne Zgromadzenie, które jest najwyższą władzą w spółdzielni).
- 5) Porządek obrad powinien być następujący:
 - a) Zapoznanie ze statutem SU i jego przyjęcie.
 - b) Członkowie podpisują statut, który następnie zatwierdza Rada Pedagogiczna.
 - c) Przyjęcie na członków SU, tych co wpłacili udziały.
 - d) Wybory Zarządu – 3 osoby.
 - e) Wybory Rady Nadzorczej – 3 osoby.
 - f) Zatwierdzenie krótkiego planu pracy SU na bieżący rok.

Celem działania SU jest:

-  kształtowanie umiejętności prowadzenia przedsiębiorstwa w warunkach gospodarki rynkowej;
-  prowadzenie działalności gospodarczej - głównie handlowej, usługowej i wytwórczej na rzecz szkoły i uczniów;
-  wypracowanie nawyków oszczędzania oraz celowego wykorzystywania uzyskanej nadwyżki finansowej;
-  wzajemna pomoc i zaspokajanie potrzeb swoich członków.



Wolontariat

Oprócz spółdzielni uczniowskich, w inicjatywy z obszaru ekonomii społecznej uczniowie mogą się włączyć także poprzez wolontariat, czyli dobrowolnie i świadomie zaangażowanie bez wynagrodzenia w pracę na rzecz osób, organizacji pozarządowych, a także rozmaitych instytucji działających w różnych obszarach społecznych.

Wolontariat jest nie tylko robieniem czegoś dla innych, ale jest przede wszystkim szkołą obywatelskiego zaangażowania. Oprócz niewątpliwej satysfakcji, wolontariusze uczą się wielu przydatnych umiejętności które w przyszłości mogą pomóc im znaleźć wymarzoną pracę.

**5. Gdzie uzyskasz
dodatkowe informacje
na temat
ekonomii społecznej?**

**Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
w Opolu**

ul. Głogowska 25c, 45-315 Opole

tel. 77 44 15 250

e-mali: rops@rops-opole.pl

www.rops-opole.pl

www.ekonomiaspoleczna.rops-opole.pl

www.esopolskiportalsprzedazowy.rops-opole.pl

**Ministerstwo Rodziny Pracy i Polityki Społecznej -
Departament Ekonomii Społecznej
i Pożytku Publicznego**

e-mail: pozytek@mrpips.gov.pl

www.pozytek.gov.pl

Fundacja Rozwoju Spółdzielczości Uczniowskiej

www.frsu.pl

Krajowa Rada Spółdzielcza

www.krs.org.pl

Portal Ekonomia Społeczna

www.ekonomiaspoleczna.pl

Portal NGO

www.ngo.p

Ogólnopolska Sieć Centrów Wolontariatu

www.wolontariat.org.pl



Ekonomia społeczna (ES) odgrywa coraz większą rolę w społeczeństwie i gospodarce. Pomaga przezwyciężać znaczące problemy społeczne poprzez angażowanie ludzi w działania na rynku pracy. Jest także kuszącą alternatywą dla osób które nie widzą siebie w dużych korporacjach, czy też nie potrafią pracować w miejscach nastawionych wyłącznie na maksymalne wyniki. Ekonomia społeczna jest sposobem pracy, który ukierunkowany jest na człowieka oraz jego potrzeby... bardzo szeroko rozumiane.